

Inflacja prawa w Polsce - perspektywa prawna, ekonomiczna i społeczna

Kierownik projektu: dr hab. Mateusz Pipień, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Celem proponowanego projektu badawczego jest kompleksowe zbadanie zjawiska znanego jako inflacja legislacyjna / regulacyjna (definiowana jako wzrost liczby, wielkości i zmienności pierwotnego ustawodawstwa) w Polsce w latach 1997–2019. Obserwowana obecnie liczba nowo wprowadzonych aktów prawnych oznacza, że każdy obywatel powinien poświęcić ponad cztery godziny dziennie na zapoznanie się z nowo przyjętym prawodawstwem. Oczywiście poświęcenie nie tylko 4 ¼, ale nawet jednej godziny dziennie na czytanie aktów prawnych ogłoszonych w Dzienniku Ustaw pozostaje daleko poza możliwościami poznawczymi (i chęcią) obywateli. W związku z tym projekt badawczy próbuje rzucić światło na sposób, w jaki przepisy prawne w takiej ilości wpływają na zachowania ludzi i jak obywatele poruszają się po coraz większej liczbie aktów prawnych.

Punktem wyjścia proponowanego projektu jest analiza statystyk legislacyjnych, dokumentujących liczbę, objętość i inne cechy nowo przyjętych aktów prawnych - oraz próba zbadania kluczowych czynników odpowiadających za inflację legislacyjną/regulacyjną. Po tym, przenosimy uwagę z liczb aktów prawnych na ich skutki - aby zbadać, w jakim stopniu rosnąca liczba aktów prawnych przekłada się na rzeczywiste ograniczenia w codziennej działalności przedsiębiorców. W tym celu wykorzystamy dane z ocen nowo uchwalonego prawa (ustawy) pod kątem jego oczekiwanego wpływu na gospodarkę i przedsiębiorczość, a także wyniki analiz cech zasobu polskiego prawa (ustaw) metodą text mining z wykorzystaniem programu Python, w przekrojach na koniec każdej kadencji parlamentarnej w latach 1997–2020 według wypracowanej przez zespół metody. Następnie przeanalizujemy strategie stosowane przez obywateli w celu przezwyciężenia problemu inflacji legislacyjnej/regulacyjnej. W tym celu zlecone zostanie badanie ankietowe opinii obywateli (w tym pracowników i przedsiębiorców), którego wyniki pozwolą zidentyfikować źródła informacji o aktach prawnych, zmierzyć postrzeganie inflacji legislacyjnej/regulacyjnej, ocenić świadomość znajomości prawa, które respondenci powinni znać oraz odkryć strategie radzenia sobie z codziennymi interakcjami m.in. z biurokracją biorąc pod uwagę brak znajomości konkretnych aktów prawnych w warunkach inflacji legislacyjnej. Ponadto, projekt bada co oznacza inflacja legislacyjna dla systemu sądownictwa administracyjnego (sprawy podatkowe). Badanie podejmuje ważne pytanie czy w warunkach inflacji legislacyjnej nadal aktualna jest zasada *ignorantia iuris nocet*? Jeśli obywatele nie są w stanie poznać odpowiednich norm, nie mogą racjonalnie zdecydować się na ich przestrzeganie - w rzeczy samej, badanie świadomości prawnej polskiej opinii publicznej wskazywało już na oszałamiający brak wiedzy na temat podstawowych kwestii w codziennej działalności w ramach systemu prawnego. Wyniki badania cech zasobu polskiego prawa (ustaw) zostaną zastosowane dla weryfikacji hipotezy, że sektorowe regulacje wpływają na cykl koniunkturalny w podsektorach polskiej gospodarki, na co wskazują badania związku regulacji i instytucji (ochrona inwestorów) z wskaźnikami kredytowania i kapitału.

Wyniki uzyskane w projekcie, w tym dotyczące strategii wykorzystywanych do radzenia sobie z inflacją legislacyjną / regulacyjną, takie jak heurystyka - reguły pozwalające „wystarczająco dobrze” podejmować decyzje w warunkach niepełnej informacji, pomogą odpowiedzieć na pytanie w jaki sposób systemy normatywne wpływają na ludzkie zachowanie i podmiotów gospodarujących. Również wyniki dotyczące kluczowych czynników inflacji legislacyjnej/regulacyjnej pozwolą rozwinąć teorię regulacji, która obecnie opiera się na założeniu, że nowe prawo przynosi korzyści raczej ogółowi społeczeństwa, niż grupom nacisku, Póki co teoria nie była w stanie wyjaśnić obfitości regulacji o znikomym wpływie, jakie obserwuje się w Polsce.